

Nytt år, nya uppdrag! Biståndets regleringsbrev 2025

Hej, du lyssnar på EBA-podden, en podcast om bistånd.

Hej och välkomna till EBA-podden. Jag heter Númi Östlund och den här podcasten ges som vanligt ut av Expertgruppen för biståndsanalys, EBA.

Då är det dags att starta poddåret 2025 och vad kan väl passa bättre än ett avsnitt där vi tittar närmare på vad de svenska biståndsmyndigheterna ska göra under året. Precis innan helgerna beslutade regeringen i vanlig ordning om styrning för sina myndigheter för året i det som kallas regleringsbrev. De innehåller instruktioner om vad myndigheterna ska åstadkomma och hur deras verksamhet ska finansieras.

Genom att studera 2025 års regleringsbrev kan vi få en inblick i regeringens ambitioner för det svenska biståndet och se vilka uppdrag som landar hos de olika myndigheterna. I det här avsnittet diskuterar vi några av dessa regleringsbrev och deras konsekvenser för biståndet både nu och i framtiden.

Med mig i podden idag är Janne Pettersson, kanslichef på EBA. Välkommen tillbaka till podden, Janne.

Tack så mycket.

Vi har pratat regleringsbrev förut, men lite påminnelse för dem som inte är experter på regleringsbrev. Det låter väldigt torrt och tråkigt. Varför är de intressanta?

Den enkla, korta huvudförklaringen är att de är intressanta för det är där regeringen kan uttrycka vad man vill att myndigheten ska göra nästa år. Det är ofta kopplat till vad man har uttryckt i budgetpropositionen.

Det är en väldigt skarp styrning och blir väldigt viktig för myndigheterna och för oss som vill titta på vad myndigheterna gör. Bredare styrning, den mer allmänna styrningen finns i förordning med instruktioner och så vidare. Jag vet inte om vi behöver gå in på det så mycket.

För dem som inte är styrningsnördar som oss så är det så att myndigheten har sin huvudsakliga långsiktiga uppgift formulerad i en instruktion. Den ligger fast och ändras ganska sällan. Inom biståndet så styrs verksamheten av specifika strategier för länder, regioner och teman. Så det finns mycket styrning. Men regleringsbreven är mer, det här ska myndigheten göra specifikt under året.

Ja och regleringsbreven hittar man i det som heter statsloggaren som handhas av Ekonomistyrningsverket. Så vill man hitta dem så söker man upp statsloggaren på ESVs hemsida och där finns alla myndigheters regleringsbrev. De är ganska många och en liten passning till ESV är att de inte alltid är så lätthittade och så pedagogiskt utformade om man vill följa ett utgiftsområde och så. Men det är kanske en senare diskussion.

Många myndigheter är där och vi ska inte prata om alla eller hur Númi?

Det är ganska många och även om det säkert finns intresserade lyssnare från varje respektive myndighet så kommer vi ändå begränsa samtalet lite till helt enkelt de största två. Sida och Folke Bernadotte. Men som sagt, de som är intresserade, kika på statsliggaren eller kontakta oss så gör vi ett specialavsnitt om det är någon särskild myndighet eller organisation som ni är intresserade av. Det där är en generell uppmaning som gäller precis varenda idé man har om någonting man vill höra mer om.

Yes, absolut. Sida och Folke Bernadotte ska vi prata om och innan vi kastar oss in i och pratar om deras regleringsbrev för 2025 ska vi bara påminna som vanligt när vi pratar om styrningen av biståndet att jag och Janne är tjänstemän så vi gör en analys av vad vi ser och vad det kan betyda för biståndet men vi lägger inte in någon värdering om vad som är rätt eller fel i politiska prioriteringar.

Ja men bra, om vi börjar med Folke Bernadotteakademin då så är det ju faktiskt så att det finns mer än ett regleringsbrev för dem. Utöver det som kanske är huvudsakliga vi ska prata om nu så finns det två stycken som fokuserar, kort kan man väl säga, på sekundering av personal till NATO och valobservationsinsatser. Ett när det är i biståndsländer och ett när det inte är i biståndsländer. Men de kan man läsa om man vill och de kommer vi inte fokusera på mer än så här.

Bra, ja precis och de finns ju på statliga ärenden. Om vi fokuserar då på det här huvudsakliga regleringsbrevet för Folke Bernadotte. Där kan man väl bara säga tillbaks till lite folkbildning. Alla de här regleringsbrev är egentligen uppdelade i två huvudsakliga områden. Ett som handlar om verksamhet och ett som handlar om finansiering.

Vi kommer väl både för det här och för Sidas att prata framförallt om verksamheten. Vad ska myndigheterna göra i år och sen så kanske säga någonting om vad regeringen lägger några särskilda krav eller liknande kring hur pengarna får hanteras.

Verksamhetsdelen brukar inledas med att man beskriver det övergripande målet med verksamheten. Det som är intressant just med FBAs regleringsbrev i år tycker jag är att man nämner inte det biståndspolitiska målet här. Som alla vet är att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck. Det finns inte med här.

Förra året så reagerade vi på att man istället hade lagt till att man också skulle bidra till målet att säkerställa Sveriges intressen i förbindelse med andra länder. Så det är någonting som man ändå kan kanske fundera över eller reagera över och det är ju ibland lite kaffesumpstyding i varför finns det något mer och varför finns det inte mer. Jag vet inte varför man har valt att inte lista målet just i år.

Får jag ge mig på en gissning? Det är också intressant att nämna. Folke Bernadotte har ju fått en helt ny instruktion för vad myndigheten ska göra. Regeringen beslutade i slutet av förra året helt nyligen en ny instruktion.

Där ser man faktiskt om man tittar på första paragrafen vad myndighetens uppgift är. Det är att bidra till en traditionell freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet inom ramen för Sveriges samhälle, utrikes-, säkerhets- och biståndspolitik. Så det är bredare än biståndet och det kanske är varför man har valt att inte specifikt välja att nämna biståndspolitiska målet här i regleringsbrevet. Det är min gissning. Fast det är intressant i och med att det här regleringsbrevet styr ju bara biståndsmedel.

Ja, och det kan man väl säga så här. EBA har precis publicerat en rapport där vi gör en analys av regeringens reformagenda. Ett av de tydligaste övergripande målen där är just att biståndet ska vara en integrerad del av den övergripande svenska utrikespolitiken. Så biståndet som ett verktyg för utrikespolitiken. Så absolut, det här är biståndsverksamhet men enligt regeringen en del av utrikespolitiken.

Vad har vi mer att säga om verksamheten här då? Det finns en del återrapporteringskrav.

Ja, precis. Sen så kommer man ju in i det här verksamhetsavsnittet och då börjar det alltid med ett avsnitt som heter Mål och återrapporteringskrav. Där har vi ett antal olika punkter. Jag tycker inte att det är några större konstigheter.

Två av tre delar handlar om utvecklad redovisning av myndighetens verksamhet. Det är väl i linje med ambitionerna i reformagendan. Det står ju också tydligt att resultatredovisningen inom biståndet ska utvecklas. Vi vet ju också att det finns ett pågående arbete på utrikesdepartementet. Så det är väl rimligt att man ser att här vill vi se ett arbete att utveckla den delen?

Ja, ska man vara lite kritisk tänker jag så kan man ju ändå kanske reagera på. Vad man säger är att i att utveckla resultatrapporteringen så säger man egentligen att den ska vara klok. Man ska sätta resultaten i ett sammanhang, man ska rapportera i relation till regeringens prioriteringar och man ska eftersträva jämförbarhet. Då kan man tycka att det kanske borde en myndighet göra utan att man behöver skriva ut det.

Det kan man tycka, absolut. Sen ser vi också att man tydliggör att det ska vara analytiska resonemang utifrån en tydlig verksamhetslogik. Det är ett särskilt sätt att tänka kring resultatredovisning som man inte har gjort tidigare inom biståndet särskilt mycket. Så det är väl ett sätt att se att här är det ett nytt grepp.

Det ska man nu under en begränsad period arbeta med att utveckla och sen ska det förhoppningsvis löpa på. Det kommer bli jättespännande att se var det leder. Det kan man väl säga redan nu utan att spoila något att Sida har fått samma uppdrag. Det här är inte något som är specifikt för Folke Bernadotte.

Sen har man ett antal olika uppdrag, fem stycken specifika uppdrag. Det handlar om NATO, fria val, återigen en typ av redovisning. Det handlar om informationssäkerhet. Så det är ett antal olika uppdrag. Vad kan vi säga om dem, Janne?

Jag tycker att man spårar en vilja hos regeringen att dra mer på myndighetens expertis än tidigare år. Man skriver att FBA ska stödja UD och utarbeta policyförslag och initiativ. Man ska använda lärdomar från valobservationsinsatser för analyser och rapporter. Det finns en efterfrågan som jag uppfattar det på att dra på FBA som expertmyndighet.

Jag håller med. Min fråga när jag läser de där delarna handlar dels om att stödja regeringskansliet när det gäller NATO och dels kring fria val. Det här är saker som är inskrivna i myndighetens instruktion. Det här är saker som är deras kärnuppgifter och inget som borde vara några specifika uppdrag för det här året. Utan någonting som man skulle kunna utelämna om man ska hålla det här kort och koncist och verkligen lyfta upp vad som är prioriterat.

De övriga tre är mer tidsligt avgränsade till året. Att man ska leverera en resultatredovisning för långsiktiga effekter. Man ska redovisa sitt informationssäkerhetsarbete. Det här är saker som regeringen efterfrågar just i år. Så inga konstigheter egentligen. Så det om verksamhetsdelen.

De finansiella delarna, är det något särskilt som vi vill plocka upp som är spännande?

Som vanligt skrivs det att det man gör med pengarna ska vara bistånd. Det står här och det står alltid. Det här vad gäller Folke Bernadotte-akademien. Sen har man lite generella skrivningar om arbetet, efterstrategier och så vidare.

Vad man lyfter upp här är att man ska avveckla samarbetet med Irak. Så det är uttryckt tydligt. Det skrev man första gången förra året. I slutet av 2025 ska FBA avsluta sitt arbete i Liberia. Så det är väl det som står ut kan jag tycka.

Generellt sett med det här regleringsbrevet skulle jag nog säga att jag uppfattade nog förra årets regleringsbrev till Folke Bernadotte-akademien som lite framstressat. Det känns som att i år har man kanske tänkt efter lite mer vad man verkligen vill göra. Det känns lite mer eftertänksamt och det innehåller faktiskt lite färre skrivfel än förra året. Bara det en sån sak. Så mycket när läser vi regleringsbrev.

Bara som en reflektion på det så har myndigheten fått en helt ny instruktion. Jag tycker att det här regleringsbrevet är kort och koncist. Det känns som att det bygger på att man har precis satt ner foten kring myndighetens allmänna uppdrag.

Det är väl ett bra sätt att gå över till Sidas. Där ser vi kanske inte riktigt samma. Det är ett rejält omfattande regleringsbrev med väldigt mycket uppdrag, mål och prioriteringar för Sida för detta år.

Man kan bara kort sammanfatta att det finns egentligen 24 stycken övergripande uppdrag under mål, organisationsstyrning och specifika uppdrag som myndigheten har att göra under 2025. Flera är så stora att de har delmål också. Det är ett extremt omfattande regleringsbrev.

Man kan väl säga att det är en intressant sak att diskutera i sig. Det kanske vi kommer att återkomma till. För er lyssnare, vi kommer helt enkelt inte kunna gå igenom allt för det skulle bli för omfattande. Vad säger du Janne? Det blir nog en ganska tråkig podd om vi ska gå igenom alla delar tänker jag.

Precis. Vi tänker så att vi gör lite, vad är det för övergripande teman? Vad är det för mönster vi ser i det här regleringsbrevet? Och så kommer vi göra några nedslag där vi tycker att det är lite extra spännande, där det brinner till lite eller där det sticker ut.

Ja, men om man börjar med verksamheten då så är det ju så, och det speglar ju hela ambitionen kan man väl säga, att regeringen vill att myndigheten i ökade utsträckning ska jobba i linje med reformagendans prioriteringar och ambitioner. Det ser man ju i de inledande beskrivningarna och uppdragen. En intressant skrivning tycker jag initialt är att man lägger på Sida att hålla sig ajour med regeringsprioriteringar.

Och det kan man ju tycka är lite grann state obvious, att man skriver att Sida ska löpande hålla sig informerad om utrikespolitiska prioriteringar som har betydelse för verksamheten. Det är lite grann att säga att Sida ska ha koll på sitt verksamhetsområde. Och det är ju intressant att det står där, måste jag säga.

Det får man göra, eller får man säga, jag håller med. Det är skarpt skrivet. Men allmänt så kan man säga att det återkommer ju ett tema kring en starkare omställning. Det återkommer på flera olika sätt. Man lyfter bland annat på att man vill se på flera ställen, hur har ni omorganiserat verksamheten för att ligga i linje med reformagendans prioriteringar. På flera ställen återkommer drag kring specifika arbetssätt för att vara säker på att myndigheten har en verksamhet som ligger i linje med reformagendans prioriteringar.

Och bara som start så ska Sida redovisa hur man avslutar verksamhet för att skapa utrymme för nya partners i linje med reformagendan. Så det är verkligen ett tryck på att ställa om verksamheten från det som regeringen ser har varit till någonting nytt. Just den där meningen tycker jag ändå är intressant.

Det har ju ibland i biståndsdebatten funnits en känsla av att när politiska prioriteringar ändras, då gör man som biståndsorganisation lite grann så att man omklassificerar sin verksamhet istället för att man ändrar verksamheten så mycket. Vi har en underlagsrapport som heter Omklassificering som handlar om att bygga vägar har alltid varit klimatanpassning så då är det en anpassningsåtgärd. Och så får man en prioritering med ökat klimatbestånd utan att man egentligen har ändrat verksamheten så mycket.

Så jag undrar om det är något sånt man ska lägga in i den där?

Jag tror att du kan vara inne på något, för det återkommer i ett annat uppdrag att också tydliggöra hur, alltså motivera hur och varför samarbetspartners och verksamheter väljs ut. Och det är ju också någonting som Riksrevisionen har slagit ner på i en rapport som kom för ett par år sedan. Så det finns nog någonting i det du är inne på också, absolut.

Och den är också den, när man skriver om samarbetspartners så tycker jag att då kan man ju fortsätta läsa där också. För där står det ju också att man ska vara tydligare i redovisningen vilken evidensgrund man har då för val av typ av insatser. Och här återkommer också det här att man ska ha en tydligare och mer effektorienterad resultatredovisning. Vi nämnde att en liknande screening fanns under Folke Bernadotteakademin. Så att det finns krav på ökad tydlighet.

Ja, men det gör verkligen det. Och en förväntning på att verksamheten bedrivs på ett annat sätt. Man förväntar sig att man ska vidareutveckla administrativa system och kvalitet, effektivisera. Så det är ju en ganska utvecklad detaljstyrning ändå från regeringens håll av en enskild myndighets interna verksamhet. Som normalt sett så lämnar man ju en instruktion om vad myndighetens mål är. Och sen så får myndigheten själv organisera verksamheten. Så det är absolut jätteintressant.

Det du inledde med att säga med att förra årets regleringsbrev var väldigt detaljerat och så vidare. Min läsning här om man ska tänka hur skiljer de sig. Det tycker jag är ändå lite att prioriteringarna här har blivit lite mer specificerade. Lite mer specifika. Det känns som att regeringen har nu verkligen bestämt sig för vad är det vi egentligen vill. Man var lite mer trevande och sökande tycker jag i förra årets regleringsbrev. Samtidigt så finns det vissa delar som fortfarande tycker jag är lite svårtolkade.

Ja, och bara för att avsluta dem. När det gäller de delarna som är väldigt fokuserade på Sidas egentliga mål och verksamhet här så kan man väl säga att det här kanske karaktäriseras eller ser ut lite så här därför att Sida inte har ännu fått en ny instruktion. Det talas ju om att en sådan är på gång. Folke Bernadotte har ju fått den precis. Här är man väldigt mycket inne och detaljstyr vad myndigheten borde göra på ett sätt som kanske snarare är saker som hör hemma i instruktionen. Vissa saker handlar ju mer om vad myndigheten ska uppnå på lång sikt. Vissa delar som handlar om mobilisering av privatkapital som återkommer de står ju redan i den nuvarande instruktionen och vissa delar kan man också säga att Sida borde egentligen höra hemma i strategier. Vad säger du Janne?

Jag håller med. Ett annat intryck tycker jag man får när man läser det är att man ändå någonting som det andas det är ju att man tycker det är väldigt viktigt att säkerställa att biståndet inte hamnar i orätta händer. Där kan man väl säga att där har man nog inte, min läsning när jag läser det är att man har inte tillräckligt förtroende för myndigheten. Och därför skriver man att man måste stärka kontrollen vad gäller bistånd så att den inte ska stöda antisemitism eller våldsbejakande extremism eller islamism och så vidare.

Man skriver att i vissa utmanande miljöer så ska kontrakten av flexibilitetsskäl då, men jag läser det som att interna riskskäl, vara kortare avtal till lägre belopp. Så det tycker jag är någonting som står ut här.

Men det finns ju också ett antal ganska många uppdrag som lyfter mer det tematiska mer biståndets prioriteringar får man väl säga. Och där kan man väl lyfta migration bland annat som lyfts som ett av de första områdena uppdragen här eller målen och där man också betonar på ett väldigt tydligt sätt hur viktigt det här är.

Ja men det gör man ju. Man hänvisar ju återigen till den framtagna migrationsstrategin och säger att den ska då länkas ihop och man ska hitta synergier mellan den och både migrationsprioriteringar i övriga strategier men övrig verksamhet i andra strategier överhuvudtaget som kan ha bäring på migrationsstrategin. Så där kan man säga läsningen är ju liksom att det här är en av de viktigaste strategierna. Det är väl så man lyfter upp den så tydligt.

Jag tycker man kan vara ännu tydligare. De går så långt att säga att Sida ska redovisa hur myndigheten har organiserats och resurssats för att genomföra just den här strategin. Myndigheten har väl 40 strategier som man ansvarar för och här ska man specifikt beskriva hur man har resurssatt verksamheten runt den här strategin. Sen ska man beskriva hur man har omorganiserat hela myndigheten också men just här ska man säga. Så det är verkligen en tydlig prioritering.

Sen en annan tydlig prioritering som återkommer det är ju handel och bistånd.

Ja men det är ju ganska tydligt handel och bistånd, synergier mellan handel och bistånd. Det är ju någonting som är väldigt prioriterat i reformagendan och i regleringsbrevet här inte minst samarbetet inom det man kallar för team Sweden skrivs ut här som någonting som Sida ska prioritera.

Precis och som stöd till upphandling som ska möjliggöra att svenska företag kan få ökade affärsmöjligheter inom den biståndsfinansierade sfären globalt. Sen kan man väl säga på tal om privata aktörer så är ju det ett av de starkaste teman genom hela det här regleringsbrevet. Det är ju fokuset på att säkerställa att Sida arbetar med att mobilisera ytterligare privatkapital.

Nej men det stämmer att privatkapital är någonting som återkommer på flera ställen. Det går som en röd tråd genom regleringsbrevet precis som det går som en röd tråd genom reformagendan i stort och det är ändå intressant att man så tydligt skriver ut det på så många ställen i regleringsbrevet när det redan finns i instruktionen. Även om instruktionen ändras så kan man gissa att det kommer stå även i en kommande instruktion tänker jag. Så det är intressant att man känner sig tvungen att skriva ut det så många gånger.

Ska vi prata pengar?

Ja men det kan vi väl göra. Precis. Det är väl en bra koppling över till de finansiella delarna.

Ja men om man ska börja prata pengar sen då så kan vi först konstatera att det totala anslaget minskar från 43,6 miljarder till 38,8 miljarder mellan 2024 och 2025.

Så det är ju generellt sett mindre pengar som Sida hanterar. Av de här pengarna så är det också en stor del där Sida mer är som en bankomat. En stor del ungefär 16 lite drygt 16 miljarder av de här 39 beslutas av regeringskansliet och utrikesdepartementet.

Där ingår till exempel det som är de här vikta 800 miljonerna för Gaza. Så det är en multilateral och de här pengarna brukar i de olika ändringarna av regleringsbrevet under året ta olika vägar. Och var de här 800 miljonerna till Gaza tar vägen det vet vi inte riktigt än för det är inte beslutat än. Men här står det att de är vikta för det.

Så vad har vi mer för spännande att notera här?

Vi kan notera lite om utfasningen. Att precis som tidigare så lyfter man ju fram att Burkina Faso vidare inte ska ha pengar. Det som är nytt som har tillkommit nu som en följd av beslutet förra året är att man inte ska ingå några nya avtal i Irak och Yemen till Mali, Sydsudan och Kambodja och Burkina Faso som det var tidigare.

Just det och sen kan man väl säga att vi ska inte fördjupa oss allt för mycket de finansiella delarna. Dels för att det är mycket och det kan lätt bli detaljerat. Men sen så tänker jag också en annan bortförklaring kanske är att det nog kommer ett antal strategier i början eller under 2025. Så att vi får väl se hur saker och ting förändras när de kommer.

Men man kan väl ändå göra något spännande nedslag i Georgien där vi ser oroligheter dagligdags. Där stoppar regeringen all finansiering, allt stöd till georgiska statliga myndigheter tills saker och ting klarnar där.

Ja, men man kan väl också notera att som vi väl sa om Folke Bernadotte så stoppar man Folke Bernadottes arbete i Liberia. Det ska avslutas och här så begränsar man också Sidas engagemang i Liberia till 340 miljoner, 240 miljoner, ursäkta och det har tidigare varit högre.

Så det är väl det som kanske står ut i min läsning i varje fall. Som sagt Statsliggaren, för den som vill nagelfara och gå in i detaljerna, ett tips.

Och det kan man säga som en avslutande kanske kommentar att vad som blir spännande att följa här. Det är ju dels hur regleringsbrevet, framförallt för Sida då, kommer att förändras under året, alla ändringsbeslut, hur de kommer ta sig. Men jag tycker också att det är intressant att se hur man skriver, hur det kommer spilla över och se hur den fortsatta utvecklingen eller reformeringen av Sida kommer ta sig uttryckt. Det ska bli intressant att följa.

Och sen i och med att vi har skrivit massa rapporter om resultatredovisning och så, så kommer

det ju vara intressant att se hur de här uppdragen att förbättra resultatredovisningen kommer materialiseras i kommande årsredovisningar, inte minst.

Verkligen. Och en röd tråd här som tror jag har varit tydligt för de som har lyssnat att de här regleringsbrevens ändå tydligare än förra året är formade av regeringens reformagenda.

Och där kan vi väl tipsa gärna om att vi som sagt, jag tror jag nämnde under samtalet, att vi har gjort i slutet av december som det är en analys av regeringens reformagenda och vilka mål och prioriteringar är det egentligen som formuleras där och vilka utgångspunkter är det som de målen startar ifrån? För den intresserade så finns det på våran hemsida såklart eba.se. Läs den.

Ja, och med det, tack Janne Pettersson, kanslichef på EBA för det här samtalet. Och som vanligt på EBAs hemsida finns alla rapporter vi har, andra poddar och våra seminarier. Missa inte det. Jag heter Númi Östlund och tack för att ni har lyssnat på EBA-podden.